

Hongersnood – hoe ga je ermee om?

Ruth 1

‘De HEERE maakt de gevangenen los, de HEERE opent de ogen van de blinden. De HEERE richt de gebogenen op, de HEERE heeft de rechtvaardigen lief. De HEERE behoedt de vreemdelingen, Hij houdt wees en weduwe staande’ (Ps. 146:8-9).

Uit het begin van Ruth 1 blijkt dat dit Boek gebeurtenissen beschrijft uit de tijd dat de richters het volk leidden. In het laatste vers van het voorgaande Bijbelboek zien we dat de dagen van de richters gekenmerkt werden door twee dingen. Ten eerste dat er ‘in die dagen geen koning was in Israël’ en ten tweede dat ‘ieder deed wat goed was in zijn ogen’.

Ieder land dat het koningschap opgeeft, komt in ernstige problemen. Dat kan niet anders als een volk zonder leider en zonder gezag is. Als het er zo voorstaat, is het gevolg dat ieder mens doet wat goed is in zijn eigen ogen. Tenslotte zal er niets goeds meer worden gedaan. Het verlies van het koningschap betekent de opkomst van de democratie. Dat leidt tot een regering van de eigen wil en tot losbandigheid. In zo’n toestand was het volk van God in de dagen van de richters.

Helaas bevinden de wereld, en zelfs veel belijdende Christenen, zich tegenwoordig in een vergelijkbare vernederende toestand. Dezelfde beginselen zijn aan het werk, met hetzelfde resultaat. De eigen wil van de mens duldt geen enkele beperking en verwerpt steeds vaker elke vorm van gezag. Het koningschap maakt plaats voor de wil van het volk en iedereen doet wat goed is in eigen ogen. De democratie ondermijnt het gezag op alle terreinen van het leven. Het volk regeert in plaats van de koning en zijn vertegenwoordigers; werknemers willen de zaken regelen in plaats van hun werkgevers en kinderen in plaats van hun ouders. De samenleving wordt zo ondermijnd en de wereld zal al gauw een puinhoop en een chaos zijn. Helaas werken dezelfde beginselen ook onder het volk van God, met dezelfde treurige resultaten. Wij zien dat Gods kinderen ook verdeeld en verstrooid zijn, scheuringen zijn aan de orde van de dag. De werking van de eigen wil sluit het gezag van de Heer en de leiding van het hemelse Hoofd uit. Net als de wereld doet het merendeel van de Christenen wat goed is in hun eigen ogen.

Deze beginselen bestonden al in de dagen van de apostel Paulus. Hij waarschuwde de gelovigen dat zij gevaar liepen niet vast te houden aan het Hoofd. Hij moest treurig vaststellen dat zij hun eigen belang zochten, niet dat van Jezus Christus (Fil. 2:21). Wanneer wij niet voor al onze behoeften opzien naar Christus, houden wij ons ook niet meer aan Zijn aanwijzingen en de leiding van de Geest. Dan doen we alleen nog wat goed is in eigen ogen. Misschien doen wij niets wat in de wereld zedelijk verkeerd is, zijn wij druk met ons werk en volkomen oprecht. Maar als wij de Heer niet in onze activiteiten betrekken en de leiding van het Hoofd verwaarlozen, volgen wij de eigen wil en doen wat goed is in ónze ogen.

De beginverzen van het eerste hoofdstuk beschrijven het droevige resultaat van de zwakke toestand in Israël. Er kwam hongersnood in het land waar overvloed had moeten zijn. De plaats ‘vloeiend van melk en honing’ was niet meer genoeg om in de behoeften van het volk van God te voorzien. Bij de Christenen werkt het ook zo: als zij niet langer aan het Hoofd vasthouden en de Heer niet de eerste plaats geven, doen zij wat in eigen ogen het beste is. Zo zijn er talloze sekten gevormd, waarin het

volk van God omkomt door gebrek aan geestelijk voedsel. Het Huis van God waar overvloed had moeten zijn, is in de handen van mensen een plaats geworden waar honger wordt geleden.

Tijden van honger zijn een beproeving voor iedere gelovige. Hongersnood stelt ons geloof op de proef. Elimélech was in het land dat God voor Israël bestemd had. Daar waren de tabernakel, de priesters en het altaar, maar in de regeringswegen van God met Zijn volk was daar nu ook hongersnood. Het was een beproeving voor Elimélech of hij ondanks de hongersnood op God zou vertrouwen en op Zijn weg zou blijven.

Helaas was hij niet opgewassen tegen de beproeving. In tijden van voorspoed was hij bereid in het land van God te wonen, in afzondering van de omringende volken, maar onder de druk van de hongersnood verliet hij het land.

In de geschiedenis van de Gemeente is het net zo gegaan. Toen er duizenden bekeerd werden, waren velen blij dat ze bij het volk van God hoorden en bevestigden ze het getuigenis voor de Heer. De gelovigen waren één van hart en één van ziel, de apostelen getuigden met kracht en er was grote genade over allen (Hand. 4:32-37). Maar toen begonnen de belijdende Christenen te doen wat goed was in eigen ogen en zochten hun eigen belang. Paulus, de grote apostel, zat in de gevangenis en het evangelie bracht verdrukking met zich mee. In die periode begon de 'hongersnood'. Er kwam een tijd van beproeving en velen lieten het afweten, zodat Paulus moest zeggen: 'Dit weet u, dat allen die in Asia zijn, zich van mij afgewend hebben' (2 Tim. 1:15), en ook: 'allen zoeken hun eigen belang, niet dat van Jezus Christus' (Fil. 2:21).

Ook wij ontkomen niet aan de beproevingen door de 'hongersnood' in onze dagen. God heeft Zijn volk in Zijn genade opnieuw licht gegeven over de ware grondslag om samen te komen. Velen zijn aangetrokken door de bediening van het Woord en zijn met blijdschap de weg van afzondering gegaan. Maar de beproevingen zijn gekomen, de aantallen gedaald en uiterlijke zwakheid is openbaar geworden. Er is maar weinig overgebleven van het mooie begin en velen gaan de plaats als te nauw, te bekrompen ervaren. Voor de zwakheid is het een te zware beproeving en de strijd te hevig. Onder de druk van de omstandigheden verlaten zij de plaats en dwalen af naar een plek van eigen keus, waar zij hopen te ontkomen aan de beproevingen en rust te vinden in plaats van strijd.

Zo verging het Elimélech ook. De betekenis van zijn naam is veelzeggend: 'mijn God is Koning'. Misschien waren zijn ouders Godvrezende mensen geweest, die ernaar verlangden dat God voor hun zoon Koning zou zijn. Maar toen de beproeving kwam, schoot Elimélech tekort in zijn gehoorzaamheid aan de Koning. Als God Koning is, kan Hij ons in tijden van honger evengoed in leven houden als in tijden van overvloed. Het geloof van Elimélech was niet in overeenstemming met zijn naam, zoals dat bij ons ook vaak het geval is. Als gevolg daarvan was hij niet opgewassen tegen de druk van de omstandigheden en sloeg de weg in van een afvallige. Daar bleef het niet bij, want ook anderen keerden zich af: vanzelfsprekend volgden zijn vrouw en zijn beide zonen hem.

Hij verliet het land van Jahweh en kwam op de plaats van zijn eigen keus, erger nog: zij bleven in het land van Moab. Het is gemakkelijker in een verkeerde positie te blijven dan te volharden op de juiste plaats. Het is veelzeggend dat hij Moab had uitgekozen.

De landen om het Beloofde Land stellen ongetwijfeld 'de wereld' voor in verschillende gedaanten. Egypte stelt de wereld voor met haar rijkdom en het tijdelijke genot van de zonde, maar ook de slavernij van de satan die dat altijd oplevert. Babel stelt de wereld voor in haar godsdienstige verdorvenheid.

Moab stelt de wereld weer op een andere manier voor. De profeet Jeremia duidt de geestelijke betekenis van Moab zo aan: 'Moab heeft van zijn jeugd af rust gehad: het heeft stil op zijn droesem gelegen, het is niet overgegoten van het ene vat in het andere' (Jer. 48:11). Moab stelt mensen voor die op hun gemak willen leven, kalm en ver weg van verwarring en drukte; een leven dat rustig voortkabbelt zonder veel verandering. Om het beeld van de profeet te gebruiken: ze willen niet van het ene vat in het andere worden overgegoten.

Egypte met zijn zondige genot en Babylon met zijn godsdienstig verderf hadden geen aantrekkingskracht voor Elimélech. Maar een rustig en teruggetrokken leven in Moab sprak hem wel aan, want zo kon hij ontkomen aan strijd en beproeving. De hongersnood maakte Moab een grotere valstrik voor mensen die net als Elimélech ooit op de Bijbelse grondslag hebben gestaan. Zij vonden het al moeilijk vol te houden op het pad van de afzondering en helemaal met een hongersnood! De voortdurende conflicten vormden een zware beproeving en zo kwam de verleiding om de goede strijd van het geloof op te geven. Het leek hun beter ergens een rustig plekje te zoeken in een afgelegen vallei van Moab, dan hoefden ze ook niet overgegoten te worden van het ene vat in het andere. Want eigenlijk hadden ze aan hun eigen zaken genoeg. Maar net als Elimélech moeten wij leren, vaak door middel van pijnlijke ervaringen, dat er een bitter einde is voor de Christen die de weg van Demas volgt (vgl. 2 Tim. 4:10).

Zoals gezegd kwam Elimélech niet alleen met zijn vrouw en zijn beide zonen naar Moab, maar bleven zij daar. Voor Elimélech was er geen herstel of terugkeer meer. Moab werd voor hem het dal van de dood. Hij ontkwam aan de honger in Juda, maar liep in Moab rechtstreeks in de armen van de dood. Juist de stap om aan de dood te ontkomen, bracht hem de dood.

Een verkeerde stap om moeilijkheden te vermijden, brengt ons juist in die moeilijkheden. Als we rust zoeken in de wereld, zelfs in dingen waar geen kwaad in steekt, kan de dood ons dat afnemen of ons daarvan wegnemen. Over alle aardse schoonheid en pracht ligt de schaduw van de dood. Maar Christus is opgestaan, de dood heeft geen macht over Hem. Het is veel beter om met de opgestane Christus een 'hongersnood' door te maken, dan omringd door de overvloed van deze wereld de dood als metgezel te hebben.

Elimélech stierf, maar het droevige resultaat van zijn verkeerde stap bleef niet beperkt tot hemzelf. Zijn vrouw Naomi en zijn beide zonen waren hem gevolgd naar Moab. De twee zonen trouwden Moabitische vrouwen, wat indruiste tegen de wet van Jahweh. Tien jaren gingen voorbij en toen eiste de dood de twee zonen op. Naomi bleef als weduwe eenzaam en kinderloos achter in een vreemd land. De Heer had haar van haar kinderen beroofd, haar geslagen en kwaad aangedaan. Maar dat betekende niet dat Hij haar in de steek liet. De hand die deze zwaar beproefde vrouw sloeg, werd bewogen door een liefdevol hart. De kastijding van de Heer bereidde de weg voor haar herstel.

Bij Elimélech zien we de weg van verval en afval, maar in het leven van Naomi de weg tot herstel. Ver van het land van Jahweh had ze tien jaar lang rust gezocht in Moab en alleen maar verdriet gevonden.

De tuchtiging van de Heer had resultaat, want wij lezen: 'Daarna maakte zij zich met haar schoondochters op en keerde uit het veld van Moab terug' (1:6). Het was niet om haar verdriet en het verlies dat ze geleden had, dat ze terug keerde. Het was het goede nieuws van Gods genade, dat haar deed teruggaan. Zij hoorde 'dat de HEERE naar Zijn volk omgezien had door hun brood te geven' en maakte zich gereed om terug te keren. Verdriet en smart bewegen ons niet om terug te keren tot de Heer, maar leren ons wel hoe bitter het is om af te dwalen. Zo worden we bereidwillig gemaakt om te luisteren naar het goede nieuws van Gods genade voor Zijn volk. Niet de ellende en het gebrek, het vuile werk, het varkensvoer en de honger in het verre land brachten de verloren zoon naar huis, maar de herinnering aan de overvloed in het huis van zijn vader en de genade van het vaderhart brachten hem tot inkeer: 'Ik zal opstaan en naar mijn vader gaan' (Luk. 15:18).

Zo verging het ook Naomi. In Moab, waar alles haar ontnomen was, hoorde ze het bericht uit Juda, dat de Heer naar Zijn volk had omgezien door hun brood te geven. Ze had de Heer weer voor ogen en werd opgetild boven al haar falen: ze stond op en ging terug.

Zoals wij soms zingen:

Uw liefde, o Heer, heeft overwonnen;
zij brak ons trots, onbuigzaam hart.
Voleindig wat U bent begonnen,
en doe ons rusten aan Uw hart.

Hamilton Smith

Uit: 'Groeien in genade' (het Bijbelboek Ruth)

door W.T.P. Wolston en H. Smith

te bestellen bij bestel@uhwdw.nl